

אלוועלטלעכע דעקלאַראַציע פֿון מענטשנרעכט

טגעהייסן און פּראָקלאַמירט ווי רעזאָלוציע **A 217 (3)** פֿון דער אַלגעמיינער פֿאַרזאַמלונג פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער, **10** דעצעמבער, **1948** הקדמה

באַשטייט פֿון אָנערקענען דעם תּוּכִיָּקן כּבֿוד און די גלייכע און נייט־איבערטראַגלעכע רעכט פֿון אַלע מיטגלידער פֿון דער מענטישער משפּחה געווען באַרבאַרישע אָקטן וואָס האָבן אָנגעוואָרפֿן אַ גרויל אויף אַלע מענטשן, און היות ווי די העכסטע האָפֿנונג פֿון די אומות העולם איז אַז זאָל אָנקומען ווען מענטשן זאָלן געניסן פֿון פֿרייהייט, אי פֿון רעדן אי פֿון גלויבן, און קיינער זאָל נישט ליידן פֿון קיין מורא אָדער נויט, היות ווי געזעץ און יוסר מוזן פֿאַרטיידיקן מענטשנרעכט, טאַמער מען וועט זיך אין נויט נעמען רעבעלירן קעגן טיראַניע און באַדריקונג, היות ווי דערמוטיקן די אַנטוויקלונג פֿון פֿרינטלעכע באַציונגען צווישן לענדער איז אַן עיקר,

ער האָבן אין זייער טשאַרטער אונטערגעשטריכט זייער גלויבן אין גרונטלעכע מענטשנרעכט, אין דעם כּבֿוד און ווערט פֿון יעדן מענטש, און י גלייכע רעכט פֿון מענער און פֿרויען, און היות ווי זיי האָבן באַשלאָסן דערמוטיקן געזעלשאַפֿטלעכע פּראָגרעס און בעסערע לעבנס־שטייגערס צוצוראָבעטן מיט די פֿאַראייניקטע פֿעלקער און ווייטער צו דערמוטיקן אַלוועלטלעכע דרך־אראָן און אָפּהייטן מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייט צווישן, היות ווי אַלע דאָרפֿן פֿאַרשטיין די־אַ רעכט און פֿרייהייטן כדי דער נדר זאָל מקוים ווערן,

אַט דערפֿאַר

פּראָקלאַמירט די אַלגעמיינע פֿאַרזאַמלונג

אַר אַלע אומות און אַלע פֿעלקער, כדי יעדער מענטש און יעדער אינסטאַנץ זאָל האָבן אַלעמאָל אין זינען די־אַ דעקלאַראַציע, און וועט זיך די פֿרייהייטן, און אַז זיי זאָלן אָננעמען מיטלען, סיי נאַציאָנאַלע סיי אינטערנאַציאָנאַלע, צו פֿאַרזיכערן דאָס אַלוועלטלעכע אָנערקענען און אָפּהייטן, סיי צווישן די פֿעלקער פֿון מיטגליד־לענדער, סיי צווישן די מענטשן וואָס אונטער זייער השפּעה

1 אַרטיקל

און גלייך אין כּבֿוד און רעכט. יעדער ווערט באַשאַנקן מיט פֿאַרשטאַנד און געוויסן; יעדער זאָל זיך פֿירן מיט אַ צווייטן אין אַ געמיט פֿון ברודערשאַפֿט.

2 אַרטיקל

פֿרייהייטן וואָס שטייען געשריבן אין אָט דער דעקלאַראַציע, נישט געקוקט אויף וואָסער־ניט־איז אונטערשייד, זאָל זיין פֿאַלק, הויטפֿאַרב, לשון, רעליגיע, פּאָליטישע אָדער אַנדערע געדאַנקען, נאַציאָנאַליטעט, קולטור, פֿאַרמאָג, געבורט, אָדער וואָסער־ניט־איז אַנדערן סטאַטוס

נאַציאָנאַלער לאַגע פֿון דעם לאַנד וווּ ער וווינט, זאָל דאָס לאַנד זיין אומאָפּהענגיק, אָפּהענגיק, אָדער אונטער וואָסער־ניט־איז באַגרענעצטער סווערעניטעט.

3 אַרטיקל

.יעדער האָט רעכט אויף לעבן, פֿרייהייט, און פּערזענלעכער פֿאַרזיכערונג

4 אַרטיקל

.טאָר מען נישט האַלטן אין קנעכטשאַפֿט צי שקלאַפֿעריי; דאָס שקלאַפֿעריי און דער שקלאַפֿן־האַנדל זאָלן זיין שטרענג פֿאַרבאָטן אין אַלע פֿאַרמען

5 אַרטיקל

.קיינעם טאָר מען נישט פּיניקן אָדער אויסשטעלן אויף אַ שטראָף וואָס זאָל זיין אוממענטשלעך, אַחזריותדיק, אָדער דעגראַדירנדיק

6 אַרטיקל

.יעדער האָט אומעטום דאָס רעכט אויף דעם, מען זאָל אים אָנערקענען ווי אַ מענטש לויטן געזעץ

7 אַרטיקל

ן באַרעכטיקט אויף אַ גלייכער שוץ קעגן וואָסער־ניט־איז דיסקרימינאַציע וואָס זאָל ברעכן די־אַ דעקלאַראַציע און קעגן אויפֿרייצונג אויף אַזאַ דיסקרימינאַציע.

8 אַרטיקל

ן צוליב וואָסער־ניט־איז אָקטן וואָס האָבן אים אָפּגעזאָגט די גרונטלעכע רעכט וואָס זינען אים באַוויליקט לויט דער קאָנסטיטוציע צי געזעץ

9 אַרטיקל

.קיינעם טאָר מען נישט אַרביטראַריש אַרעסטירן, האַלטן אין געפֿענגעניש, אָדער פֿאַרשיקן פֿון זיין לאַנד

10 אַרטיקל

שרדיקן, עפֿענטלעכן פֿאַרהער פֿון אַן אומאָפּהענגיקן, אומפּאַרטייִשן געריכט ביים גערעכנט ווערן זינע רעכט און פֿאַראַנטוואָרטלעכקייטן, און ווען מען באַטראַכט וואָסער־ניט־איז קרימינעלע באַשולדיקונג וואָס ווערט אים פֿאַרוואָרפֿן.

11 אַרטיקל

ן זיין לכּף זכות ביז מען וועט אים געפֿינען שולדיק לויטן געזעץ אין אַן עפֿענטלעכן פּראָצעס אויף וועלכן ער האָט אַלע נייטיקע גאַראַנטיעס און אויף זיין פֿאַרטיידיקונג

ען האָט נישט גערעכנט פֿאַר קיין נאַציאָנאַלן צי אינטערנאַציאָנאַלן איבערשפּרייט ווען מ'איז עס באַגאַנגען. מען טאָר אויך נישט אַרױפֿלייגן קיין גרעסערע שטראָף איידער די, וואָס איז געווען גילטיק צו דער צייט ווען מע איז באַגאַנגען דעם איבערשפּרייט

12 אַרטיקל

ישט שטערן די פּריוואַטקייט, די משפּחה, די היים, אָדער די קאָרעספּאָנדענץ. קיינעם כּבֿוד צי שם טאָר מען נישט אַטאַקירן. יעדער האָט אַ רעכט אויף דער שוץ פֿון געזעץ קעגן אַזעלכע שטערענישן אָדער אַטאַקעס

13 אַרטיקל

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון באַוועגונג און וווינאַרט צווישן די גרענעצן פֿון יעדער מלוכה .יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרלאָזן וואָסער־ניט־איז לאַנד, אַרטינגערעכנט זיין אייגן לאַנד, און זיך צוריקקערן אין זיין אייגן לאַנד .

אַרטיקל 14

.יעדער האָט אַ רעכט אויף בעטן און זיך אויסניצן מיט אַזיל פֿון פֿאַרפֿאָלגונג אין אויסלאַנד .ן לעגיטים אַרויס פֿון ניט־פּאָליטישע פֿאַברעכנס, אָדער פֿון אַקטן וואָס זיינען אַקעגן די צילן און פרינציפן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 15

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַ נאַציאָנאַליטעט .מען טאָר ניט צונעמען בײַ קיינעם זיין נאַציאָנאַליטעט אָדער אָפּזאָגן דאָס רעכט איבערצוביטן זיין נאַציאָנאַליטעט .

אַרטיקל 16

נאַציאָנאַליטעט, אָדער רעליגיע, האָבן אַ רעכט אויף מאַן־און־ווייב לעבן און אויפֿהאַדעווען אַ משפּחה. זיי זיינען באַרעכטיקט אויף גלייכע רעכט .בנוגע מאַן־און־ווייב־לעבן, בשעת זיי זיינען מאַן און ווייב, און ביים צעשיידן זיך פֿון דער זיוועגשאַפֿט .בלויז מיט דער פֿריער און פֿולער הסכמה פֿון חתן און כלה קען מען אַרײַן אין זיוועגשאַפֿט .

יז דאָס נאָטירקלעכע און גרונטלעכע איינס פֿון דער געזעלשאַפֿט און איז באַרעכטיקט אויף שוץ דורך דער געזעלשאַפֿט און דורך דער מלוכה

אַרטיקל 17

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמאָגן האָב־און־גוטס, אי אַליינס אי אין שותפֿות מיט אַנדערע .פֿון קיינעם טאָר מען ניט אַרביטראַריש אַוועקנעמען זיין האָב־און־גוטס .

אַרטיקל 18

ון רעליגיע. דאָס רעכט נעמט אויך אַרײַן די פֿרייהייט אויף איבערבייטן רעליגיע און גלויבן און די פֿרייהייט, אָדער אַליין אָדער בשותפֿות מיט .אַנדערע, אָדער עפֿענטלעך אָדער ביחידות, אַרויסווייזן די רעליגיע אָדער גלויבן דורך לערנען, פּראָקטיק, תפילה, און אַפּריכטונגען .

אַרטיקל 19

זיך אויסדריקן. דאָס רעכט נעמט אַרײַן פֿרייהייט צו האָבן מיינונגען אָן שטערונגען און צו זוכן, באַקומען, און איבערגעבן אינפֿאָרמאַציע .און געדאַנקען דורך וואָסער־ניט־איז מעדיום, ניט געקוקט אויף לאַנדגרענעצן .

אַרטיקל 20

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿרייהייט פֿון פֿרידלעכער פֿאַרזאַמלונג און פֿאַראייניקונג .קיינעם טאָר מען ניט צווינגן צו ווערן אַ מיטגליד פֿון וואָסער־ניט־איז פֿאַרבאָדן .

אַרטיקל 21

.יעדער האָט אַ רעכט אויף אַנטייל נעמען אין דער רעגירונג פֿון זיין לאַנד, אָדער דירעקט אָדער דורך פֿרײַ אויסגעקליבענע רעפרעזענטאַנטן .יעדער האָט אַ רעכט אויף גלייכן צוטריט צו די אינאַרדנונגען און אינסטאַנצן פֿון זיין לאַנד .

רעגירונג. אָט דער ווילן זאָל זיין אויסגעדריקט דורך פעריאָדישע און אמתדיקע וואָלן אין וועלכע עס זאָל זיין אָן אוניווערסאַלע שטימרעכט, .און וועלכע דאָרפֿן געהאַלטן ווערן דורך געהיימישן שטימען אָדער גלייכווערטיקע פּראָצעדורן פֿון פֿריער אפּשטימונג .

אַרטיקל 22

ון איז באַרעכטיקט אויף מקיים זיין, דורך נאַציאָנאַלער באַמיונג און אינטערנאַציאָנאַלער מיטאַרבעט, און לויט דער אַרגאַניזירונג און די , אי עקאָנאָמישע, אי געזעלשאַפֿטלעכע, אי קולטורעלע, וואָס זיינען נייטיק פֿאַר זיין כּבֿוד וועגן און פֿאַר דער פֿריער אַנטוויקלונג פֿון זיין פּערזענלעכקייט .

אַרטיקל 23

ף אַרבעט, אויפֿן פֿרייען אויסקלייב פֿון באַשעפֿטיקונג, אויף יושרדיקע און גינציקע אַרבעט־באַדינגונגען, און אויף שוץ קעגן אַרבעטלאָזיקייט .יעדער, אָן קיין שום דיסקרימינאַציע, האָט אַ רעכט אויף גלייכן געצאָלט פֿאַר גלייכער אַרבעט .

עצאָלט וואָס זאָל פֿאַרזיכערן אים און זיין משפּחה אָן עקזיסטענץ וואָס פּאַסט צום מענטשלעכן כּבֿוד, מיט אַ צוגאַב, אויב נייטיק, פֿון אַנדערע .מיטלען פֿון געזעלשאַפֿטלעכער פֿאַרזיכערונג .

.יעדער האָט אַ רעכט אויף פֿאַרמירן און ווערן אַ מיטגליד פֿון פּראָפֿאַריינען כדי צו פֿאַרטיידיקן זיינע אינטערעסן

אַרטיקל 24

וויף רון און אויף פֿרייציט, אַרטינגערעכנט דאָס רעכט אויף אַ געהעריקער באַגרענעצונג פֿון אַרבעטס־שעהען און פעריאָדישע באַצאָלטע וואַקאַציעס

אַרטיקל 25

ס־שטייגער ענווגנדיק אויפֿן געזונט און ווילזיין פֿון זיך און פֿון דער משפּחה, אינשליסנדיק עסנוואַרג, קליידער, באַהויזונג, מעדיצינישע זיכערקייט אין פֿאַל פֿון אַרבעטלאָזיקייט, קראַנקייט, פֿאַקריפּלונג, אַלמנהשאַפֿט, טיפֿן עלטער, אָדער פֿעלן פֿון פרנסה אין אומשטאַנדן וואָס .זיינען אויסער זיין קאָנטראָל

רן אָפהיט און הילף. אַלע קינדער, צי די מאַמע האָט חתונה געהאַט צי ניט, זאָלן געניסן פֿון דער זעלביקער געזעלשאַפֿטלעכער באַשיצונג

אַרטיקל 26

עלעמענטאַרישע און פֿונדאַמענטאַלע סטאַדיעס. עלעמענטאַרע דערציונג זאָל זיין אַבליגאַטאָריש. טעכנישע און פֿאַכמענערישע דערציונג זאָלן .ברייט צוגעשטעלט ווערן, און העכערע בילדונג דאָרף זיין צוטריטלעך צו אַלעמען לויטן אַקאַדעמישן ווערט .

ר מענטשישער פּערזענלעכקייט און די פֿאַרשטאַרקונג פֿון רעספּעקט צו מענטשנרעכט און גרונטלעכע פֿרייהייטן. די דערציונג זאָל דערמוטיקן לע פֿעלקער, ראַסן־ און רעליגיעזע־ גרופּעס, און זאָל אונטערשטיצן די אַקטיוויטעטן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער אויף אויסצוהאַלטן שלום

.די עלטערן האָבן אַ רעכט אויף אויסקליבן אין פֿאַרויס וואָס פֿאַר אַ דערציונג זייערע קינדער זאָלן באַקומען

אַרטיקל 27

ן דעם קולטורעלן לעבן פֿון דער קהילה, הנאה האָבן פֿון קונץ, און האָבן אַ חלק אין וויסנשאַפֿטלעכע אַוואַנסירונגען און אירע בענעפֿיטן פֿון זינע מאָראַלישע און פֿינאַנציעלע אינטערעסן וואָס קומען אַרויס פֿון זיין וויסנשאַפֿטלעכער, ליטעראַרישער, אָדער קינצלעכער פּראָדוקציע

אַרטיקל 28

ון אינטערנאַציאָנאַלער אָרדנונג מיט וועלכער די רעכט און פֿרייהייטן פֿאַרזייכנט אין אַט דער דעקלאַראַציע זאָלן האָבן אַ פֿולשטענדיקן קיום

אַרטיקל 29

.יעדער האָט חובֿות צו דער געזעלשאַפֿט וואָס נאָר אין איר קען זיך פֿריי און פֿולשטענדיק אַנטוויקלען זיין פערזענלעכקייט

אויף וויפֿל די געזעץ זאָל באַשטימען כדי די רעכט און פֿרייהייטן פֿון אַנדערע מענטשן זאָלן אויך באַקומען פּאַסיקע רעספעקט און כּוּד, און ערונגען פֿון מאָראַלישקייט, פֿון עפֿענטלעכער אָרדנונג, און פֿון אַלגעמיינעם ווילזיין וואָס זינען גילטיק אין אַ דעמאָקראַטישער געזעלשאַפֿט

ום פֿאַל טאָר מען זיך ניט אויסניצן מיט די־אַ רעכט און פֿרייהייטן אין קעגנשטעל צו די צילן און פּרינציפּן פֿון די פֿאַראייניקטע פֿעלקער

אַרטיקל 30

לוחה, גרופּע, צי מענטש האָט אַ רעכט אויף פֿאַרנעמען זיך מיט וואַסער־ניט־איז אַקטיוויטעט, אָדער אויספֿירן וואַסער־ניט־איז אַקט, וואָס איז געצילט אויף דער צעשטערונג פֿון וועלכן־ניט־איז פֿון די רעכט און פֿרייהייטן וואָס זינען פֿאַרזייכנט דאָ אויבן

איבערגעזעצט: רפאל פֿינקל, שלום בערגער, 1998